

ZALKA MÁTÉ

Úgy szerette a magyar hazát és földet, hogy mások hazaszeretét is mélyen átérezte, azok mellé állt, akik vérüket hullatták földjük védelmében. Tudta — korán megtanulta —, hogy ami az ember számára legtöbbet ér — becsület, igazság, jog, szabadság —, az oszthatatlan. Ha a föld egyik részén eltiporják, érzik a csapást a másik részén is, ha megóvják, diadalra viszik, a béke öröme és az emberi méltóság tisztelete, az egész földkerekségre kisugározza jótékony melegét.

Zalka Máté a Szatmár megyei Matolcsón született, a Szamos partján, olyan otthonban, ahol hét gyermek nevelkedett. Amikor kezhez kapta a nagy szorgalommal kiharcolt érettségi bizonyítványt, indulni készült, hogy valóra válják gyermekkorá óta táplált reménye, beálljon színésznek. De eldördültek a világháború első lövései, és a dobogó szenvedélyű ifjú nyomban új elhatározásra jutott: önként jelentkezett a frontra. Azt hitte, eszményekért, valami szebbért, fennköltért dúlnak majd a csaták. Hamarosan tiszt lett, jóval innen a húszon, vidám, bátor, kitűnő iovas. Tizenhat tavaszán az oroszországi fogolytáborban ért véget az ifjonti láz, már tudta: az út, amelyet az események elteresteltek előtte, tévút volt, a háború a népek csak romlást, szerencsétlenséget tartogat.

A forradalom, igen, az egészen másnak mutatkozott, mint a tízennyéves nyár vak mámor: a forradalom célt adott, bizonyosságot. Zalka a sok ezernyi magyarral együtt újra fegyvert fogott. A krasznajarszki táborból vörösgárdisták élén útközetből útközébe vonult Kolcsak ellenforradalmi hadai ellen. Egyike volt azoknak, akik megmentették a szibériai aranyvonatot, a kincsek nem kerültek a fehérek kezébe. A fiatal magyar internacionalista hősiességéről legendák keltek szárnyra. Hírét újabb és újabb bátor tettekkel öregbítette. A felszabadított Kijevbe már úgy vonult be, mint az egyik nemzetközi ezred parancsnoka. Vörös Zászló-rendel tüntették ki. Innen a Krimbe vezetett útja: Frunze seregébe. Perokopnál ezrede kivette részét abból az útközetből, melyben szétzúzták Wrangel erőit. Kétszer is megsebesült, de most már világosan látott, volt tartalma az életének: a harcok idején felvették a pártba, életre szólóan esküdött hűséget a kommunista eszmének. Szévasztopolban kap-

ta meg másodszor a Vörös Zászló-rendet.

A béke első évét a lázas alkotótevékenység kezdetét jelentették számára. Irni kezdett, sorra papírra vetette polgárháborús emlékeit, kimeríthetetlen elményanyagának egy részét. Szervezte a szocialista írók csoportját, a szovjet könyvkiadás egyik vezető munkása lett. Egy rövid ideig úgy látszott, visszatérhet régi álmaihoz, megvalósíthatja egykori merész terveit: kinevezték a moszkvai Forradalmi Színház igazgatójává. De a forrongó átalakulás évei nem kedveztek a nyugodt, megállapodott munkának: ismét oda ment, ahol akkor erélyre, tudásra, kitartásra, meggyőző szóra leginkább szükség volt: a távol-keletre utazott, hogy részt vegyen a mezőgazdaság szocialista átalakításának munkájában. Közben tovább folytatta irodalmi működését is, majd néhány évig kizárólag írással foglalkozott: oroszul, magyarul és sok más nyelven jelentek meg elbeszélései, novellái.

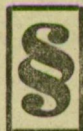
Életének 1936 utáni tragikusan rövid, de nagyszerű tettekben bővelkedő szakasza olyan regény, melyet már nem ő írt meg. Amikor megkezdődött a spanyol nép szabadságharca a demokrácia ellen fellázadt tábornokok és az őket támogató német—olasz fasiszta intervenció ellen, Zalka Máté Spanyolországba ment, és Lukács Pál néven a Nemzetközi Brigád egyik legismertebb, legnépszerűbb tábornoka lett. Volt harcostársa, Csatóri József ezredes A spanyol blokádon című könyvében beszámol 1937. június 11-ről, arról a nappól, amikor Lukács tábornok hősi halálát halt Huesca mellett. Ravatala előtt Valenciában másfél napon át szüntelenül vonult a lakosság tisztelő tömege, sírjánál felsorakoztak a spanyol köztársasági hadsereg és a nemzetközi brigád diszalkulatai.

Hetvenéves lenne, ha élne. Az évfordulón nagy megbecsüléssel emlékezik rá a magyar nép és szeretettel köszönti körében a nagy szabadságharcos hozzátartozóit — feleségét, lányait —, akik e napokban hazánk vendégei.

V. F.

*

Zalka Máté, a forradalmár író születésének 70. évfordulója alkalmából emlékeztet tartottak pénteken a Magyar Tudományos Akadémia, a Párttörténeti Intézet, a Magyar Írók Szövetsége és a Magyar Partizán Szövetség közös rendezésében — az Akadémia felolvasó termében.

Jogászunk válaszol...

Tizenhárom éve jelenlegi vállalatomnál szakmunkásként dolgozom. Munkahelyemtől viszonylag távol lakom s üzemi bölcsődjébe sincs a vállalatunk. Ez év április 1-vel egy másik vállalat kikérő levelet küldött munkáltatómhoz, amelyben kiadással, illetőleg áthelyezésemet kéri. Áthelyezésemből — amelyhez vállalatom nem járult hozzá — csak az útem közelsége, valamint a bölcsőde használatának lehetősége jelentene előnyt számomra. Kötelezhető-e vállalatom az áthelyezés teljesítésére? (D. J. Szeged.)

Az áthelyezés kérdésére az Mt. V. 49/A. § rendelkezései vonatkoznak. A munkáltatót — az érdekelt dolgozó kérelme alapján — a kért áthelyezés teljesítésére csak akkor lehet kötelezni, ha: jelenlegi munkahelyén nem szakképzésének megfelelő munkakörben dolgozik és ilyen munkakört részére a munkáltató biztosítani nem tud, valamint akkor, ha munkakörének elvégzése egészségét súlyosan veszélyeztetni és új munkahelyén ilyen veszélynek nincs kitéve a dolgozó.

A munkahelynek a lakóhelyhez való közelsége, valamint az üzemi bölcsőde igénybevételének a lehetősége — fontosságának elismerése mellett — önmagában nem alapozza meg a munkáltató áthelyezési kötelezettségét. Ezen a tényen

az sem változtat, hogy az áthelyezés alapját leendő munkáltatójának kikérő megkeresése képezi. A kikérés mögött ha leplezetten is, lényegében a dolgozó saját kérelmére történő áthelyezésről van szó, amelynek indokát viszont nem a fentiek képezik.

A kikérő levél alapján történő áthelyezés teljesítését — megtagadás esetén — az előző bekezdésben foglaltak miatt jogorvoslati úton sem lehet kikényszeríteni. Ez természetes is, hisz a kikérés önmagában nem biztosít a dolgozó részére alanyi jogot az áthelyezésre, hanem a kérelem elbírálása a megkeresett vállalat hatáskörébe tartozó kérdés marad. Az áthelyezéshez való hozzájárulás — adott esetben — az igazgató mérlegelési jogkörébe tartozik,

A Magyar Higiénikusok Társasága, a Szeged megyei jogú városi tanács egészségügyi osztálya és a szegedi KÖJÁLL rendezésében tegnap, pénteken ankét volt Szegeden a városi köztisztaság és szeméti problémaköréből. A tanácskozáson részt vettek a fővárosból és az ország városaiból meghívott egészségügyi és városi tisztasági szakemberek. Képviselte magát az Egészségügyi Minisztérium, az Építészeti Minisztérium. Részt vett és felszólalt dr. Boros József professzor, a Budapesti Műszaki Egyetem városgazdálkodási tanszékének vezetője, dr. Berencsi György egyetemi tanár, a Szegedi Orvostudományi Egyetem közegészségügyi intézetének vezetője, dr. Licht Antalnak, a szabadkai közegészségügyi intézet igazgatójának vezetésével ötagú delegáció érkezett az ankétára Szabadkáról.

Mit mond a tudós:

Befolyásolja-e az életkor a biztonságos vezetést?

A napokban egy 73 éves budapesti asszony motorkecskárjával nem adta meg az elsőbbséget és összeütközött egy személygépkocsival. Ezzel kapcsolatban az MTI munkatársa megkérdezte dr. Horváth László Gábor, a pszichológiai tudományok doktorát, a KPM vasúti és közúti alkalmatosságvizsgáló intézet igazgatóját: befolyásolja-e az életkor a biztonságos vezetést; van-e előírás arra, hogy hány éves korig adható ki vezetői jogosítvány?

Nincs lényeges eltérés

— A tudományos kutatások eredményei egyértelműen azt tanúsítják, hogy az életkor nem befolyásolja a gépjárművezetésre való alkalmasságot, illetve a magas életkort a vezetőknél egyáltalán nem sorolhatjuk a balesetveszélyt növelő tényezők közé. Eppen ezért semmiféle korhatárral összefüggő megkötöttség nincs a jogosítványok kiadásánál.

— Intézetünkben nemrégiben mintegy 800 balesetnél vizsgáltuk meg a szerencsét-

Egészségügyi szakemberek ankétja

Dr. Dudás Béla, a szegedi városi tanács egészségügyi osztálya vezetőjének megnyitója után Széles József, a Fővárosi Köztisztasági Hivatal mérnöke „A városi szeméti mennyiségi és minőségi problémái a magyar városokban”; Fehér Gyula, az Országos Közegészségügyi Intézet osztályvezetője „A tervszerű szeméti tárolás időszaki feladatai”; dr. Dóczy Emil, debreceni KÖJÁLL-igazgató „A szeméti tárolás higiénés kérdései”; dr. Hammer Fidél, a Szegedi Városgazdálkodási Vállalat igazgatója „A köztisztasági munka és köztisztasági üzemek szervezési kérdései és azok bírálata”; dr. Komáromi Jánosné szegedi egészségügyi főmérnök „Köztisztasági tisztántartásának kérdései” címmel tartott elő-

adást. A témához hozzászólt: dr. Márton György miskolci KÖJÁLL-igazgató, dr. Ratkóczy Károly pécsi KÖJÁLL-igazgató, dr. Lehner Lóránt székesfehérvári KÖJÁLL-igazgató, dr. Thurzó Tamás kecskeméti közegészségügyi felügyelő és Domján József győri egészségügyi főmérnök.

Az ankétot vezette és a tárgyalás eredményeit dr. Vetrő János, a szegedi KÖJÁLL igazgatója értékelte. Az ankét megállapította: az urbanizálódás mai folyamata és az általános közegészségügyi érdekek egyaránt megkövetelik, hogy a városi szeméti eltakarításának tudományos módszereit széles körben elterjesszék és intézményesítsék. Az ankétan erről hozott határozatot megküldik az illetékes főhatóságoknak.

lenség okozóinak életkorát, s a vizsgálati eredményeket matematikai statisztikai módszerekkel dolgoztuk fel. A végkövetkeztetés e vizsgálódás alkalmával is az volt, hogy nincs lényeges eltérés a különböző korosztályhoz tartozó balesetek előidézői között.

Előnyök, hátrányok

— A fiatalabb autósok, motorosok úgynevezett információszerző képessége ugyan — jobb érzékszervi működési állapotuk miatt — gyorsabb, viszont a közlekedési helyzeteket, kevesebb tapasztalatuk miatt nem tudják olyan jól érzékelni, mint az idősebbek. A fiatalabbnál általában negatív tényezőként vehetjük figyelembe azt is, hogy érzelmi állapotuk sokkal labilisabb, változóbb, mint az öregeké. Ráadásul sokuknál nem érett megfontolásokra épül. Ezzel szemben az idősebbek hátrányban vannak olyan vonatkozásokban, hogy információszerző képességük rosszabb, érzékelési funkciójuk gyengébb, döntéseik — éppen azok megfontolása

miatt — hosszabb időt igényelnek, s a cselekvések végrehajtása is lassabban valósul meg.

Döntő az előírások betartása

— Mindebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az életkor önmagában nem játszik szerepet a közlekedési balesetek előidézésében. A döntő az, hogy az idősebb és a fiatalabb gépjárművezető, aki az alkalmassági vizsga követelményeinek megfelelt — vezetés közben birtokában van-e cselekvőképességének, s gondosan betartja-e a közlekedési előírásokat. (MTI)

N. I

Kétzongorás hangverseny a Liszt Ferenc Zeneiskolában

Erről a forró sikerű estéről mit is írhat a kritikus?... A sajnálatosan csekély befogadóképességű, zsúfolásig megtelt nézőterén ülve kénytelen volt megelégedni kritikusi minőségéről és önfeláldozó tapaszolva ünnepelte a művészetet. Ez a két fiatal „vidéki zenetanár” (Benkő Zoltán, a Miskolci Zeneművészeti Szakiskola, Nagy István, a Szegedi Tanárképző Főiskola tanára) néhány év alatt a kétzongorás kamaramuzsikálás nemzetközi viszonylatban is kiváló művelője lett. Művészetüket elismeréssel méltatta többek között Bartók Béla övegye, valamint Denis Dille, a világhírű Bartók-kutató. Játékuk fő erőnyeit így foglalhatnánk össze: magas fokú zenei intelligencia, széles körű tájékozottság a XX. század zenéjében, fölényes technikai tudás, robbanó temperamentum, s — „last not least” — nagyszerű összjáték, egyöntetűség.

Műsorukat klasszikus, romantikus és XX. századi művekből állították össze. Szóljunk elsősorban az utóbiakról, hiszen a modern

zenében érzik magukat igazán otthon.

Kadosa Pál Szegeden először hallott háromteteles Szonátája igen nagy hatású, virtuóz mű. Az I. tétel bonyolult ritmikája, a lassú tétel sajátos lírája és a finálé „zenekari” színei maradéktalanul érvényesültek.

Még egy bemutatót hallottunk: Rozmann Ákos Szonátája, 65 című kompozícióját. Az aforisztikusan rövid tételekből álló mű érdekessége, hogy első és utolsó tétel a billentyűk használatától, dobverővel és a húrokat pengetve kell előadni, így üstdobra és hárfára hasonlító színhatás jön létre. Öröm volt látni, milyen őszinte sikere volt a szegedi közönség körében ennek a valóban modern hangvételű műnek.

A XVIII. századi zenét Johann Christian Bach friss, tavaszias hangú G-dúr szonátája, valamint az ebből a stílusból nőtt, nagyobb szabású klasszikus alkotás: Mozart D-dúr szonátája képviselte. A hangverseny hatásos befejezéséért Liszt gyakran hallott, nagyszabású Pathetikus Koncertje hangzott el.

Frank Oszkár

Kulturális találkozó a Vasútforgalmi Technikumban

Tegnap délelőtt a szegedi Vasútforgalmi Technikumban ünnepélyes keretek között nyitották meg a Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium középfolú oktatási intézményeinek kétnapos sport- és kulturális találkozóját. Megnyitót Maczkó István, a Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium szakosztályvezető-helyettese mondott.

A kulturális műsorok bemutatója délután 2 órakor kezdődött a MÁV Petőfi Sándor Művelődési Otthonában. Este 8 óráig 24 műsorszámot bonyolítottak le a természet zsúfolásig megtöltött ifjú közönség előtt. A műsor ma egész délelőtti folytatódik. Az eredményhirdetésre délután 5 órakor kerül sor.